

УДК 378.147

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-780-794](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-780-794)

Румянцева Олена Анатоліївна кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Французький бульвар 24/26, м. Одеса, 65000, тел.: (067)986-05-01, <http://orcid.org/0000-0003-1133-7867>

Вейландє Лілія Вольдемар-Вікторівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65082, тел.: (097)313-88-02, <https://orcid.org/0000-0001-5804-2500>

ВПРОВАДЖЕННЯ ESP-ТРЕНІНГУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК В МАГІСТРАТУРІ

Анотація. Актуальність статті зумовлюється необхідністю впровадження сучасних методів навчання у магістратурі, які б дозволили синтезувати програмний лексичний матеріал і цілий пласт професійної лексики з англійської мови, володіння якої на рівні B2-B2+ характеризує наближення комунікативної компетенції магістрів-педагогів до компетенції освічених/професійних користувачів мови.

Метою дослідження є аналіз досвіду використання ESP-тренінгу для формування лексичних навичок здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю освітні, педагогічні науки у процесі вивчення англійської мови.

Методи: аналіз, синтез, порівняння як інструменти дослідження особливостей і специфіки існуючих визначень поняття тренінгу, його основних характеристик та реалізації у практиці; систематизація результатів з метою розробки стратегії ESP-тренінга.

Результати: ESP-тренінг розглядається не тільки як інтерактивний метод навчання, а й як комбінація активних методів, що дозволяють реалізувати завдання навчального процесу, сформувати необхідні фахові компетенції та спрямувати активну пізнавальну діяльність студентів на формування професійно значущих якостей особистості. Висока освітня результативність ESP-тренінгу визначається тим, що він, будучи побудований на моделюванні реальних професійних ситуацій, вимагає від студентів активного залучення в процес спілкування і мобілізації інтелектуального і аналітичного потенціалу. Трирівнева модель навчання

дозволяє швидко перейти до формування практичних навичок, усвідомлення власного лексичних ресурсів та напрямку подальшого самовдосконалення. Серед специфічних рис ESP-тренінгу розглядаються обов'язкові етапи заняття з використанням інтерактивних методів навчання. Надається аналіз досвіду використання ESP-тренінгу для формування лексичних навичок здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з описом структури заняття та прикладами завдань для кожного з етапів за принципами комунікативно-когнітивного підходу навчання іноземної мови.

Висновки: На підставі досвіду використання ESP-тренінгу для формування лексичних навичок у процесі вивчення англійської мови зроблено висновок про переваги даного підходу у процесі професійної підготовки, спрямування теоретичних знань у практичну площину використання.

Ключові слова: ESP-тренінг, викладання англійської мови, магістратура, інтерактивні методи навчання, етапи тренінгового заняття, комунікативна компетентність.

Rumyantseva Elena Anatolyivna PhD in Linguistics, Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Specific Purposes, Odesa I.I. Mechnikov National University, Frantsuzkiy Blvd. 24/26, Odesa, 65000, tel.: (067)986-05-01, <https://orcid.org/0000-0003-1133-7867>

Veilandie Lilia Voldemar-Viktorivna PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Social Work, Odesa I.I. Mechnikov National University, Dvoryanska St., 2, Odesa, 65082, tel.: (097)313-88-02, <https://orcid.org/0000-0001-5804-2500>

IMPLEMENTATION OF ESP-TRAINING FOR THE FORMATION OF MASTER STUDENTS' PROFESSIONAL LEXICAL SKILLS

Abstract. The topicality of article is determined by the need to implement modern teaching methods in the master studies, which would allow to synthesize program requirements and a whole layer of English pedagogical vocabulary so that the Master's degree students in Pedagogy could approach B2–B2+ level of upper-intermediate or advanced EL user.

The purpose of the research is to analyse the experience of ESP-training implementation in Master's program for the lexical skills formation in students majoring in educational and pedagogical sciences in the process of EL teaching and learning.

Methods: analysis, synthesis, comparison are used as tools for researching the features and specifics of existing definitions of the concept 'training', its main characteristics and practical experiences; systematization of results in order to develop an ESP training strategy for pedagogical students.

Results: ESP-training is considered not only as an interactive method of teaching and learning, but also as a combination of active methods that allow to implement the objectives of the educational process, form the necessary professional competencies and direct the students' cognitive activity to the formation of professionally significant personal qualities. The high efficacy of ESP-training is determined by the fact that it is built on the simulation of real professional situations and requires students to be actively involved in the process of communication mobilizing their intellectual and analytical potential. The offered three-level learning model allowed the students to quickly move on to: (1) the formation of practical skills; (2) awareness of lexical resources and (3) the ability of further self-development. The mandatory stages of ESP-training with the interactive teaching strategies and methods are described. The expertise in implementing ESP-training strategies for the formation of Master students' lexical skills was described. The explicit description of the lesson design and the offered tasks were provided for each of the stages. The efficacy of communicative-cognitive approach to EFL teaching and learning was confirmed.

Conclusion: On the basis of our expertise the ESP-training was identified as important and beneficial for the formation of lexical skills in Master's degree pedagogical students in EL teaching and learning, there was made a conclusion about the advantages of this method in the process of professional training, aiming theoretical knowledge into the practical field.

Keywords: ESP-training, EL teaching and learning, master studies, interactive learning methods, stages of ESP-training session, communicative competence.

Постановка проблеми. В останнє десятиліття у методиці викладання англійської мови в українських ЗВО значна увага приділяється лексичному компоненту мовної компетенції через впровадження ESP методів навчання, що пояснюється переосмисленням природи викладання мови за фахом і ролі лексичних одиниць у процесі розвитку комунікативної компетентності.

Це вносить свої корективи в розробку методик викладання англійської мови у галузі педагогічної науки. Незважаючи на наявність досліджень, присвячених системній презентації лексики і організації

тренування її використання в мовній діяльності, практика викладання ESP (далі англійська за професійним спрямуванням), бесіди з викладачами, результати опитувань і контрольних зрізів показують, що у магістрів немовних факультетів в недостатній мірі сформовані навички оперування професійною лексикою на рівні B2-B2+.

Наведені вище фактори свідчать про необхідність кількісного збагачення словникового запасу студентів і якісного вдосконалення їх лексичних навичок в різних видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, говорінні і письмі). Це зумовило напрямок дослідження – використання ESP тренінгу як інтерактивного методу навчання для формування лексичних навичок здобувачів магістерського ступеня у галузі освітніх та педагогічних наук.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використанню тренінгових технологій у навчальному процесі присвячено багато наукових праць вітчизняних та закордонних науковців. Упровадження тренінгу як технологій навчання висвітлювалися в працях Л. Бондаревої, В. Безпалько, Ю. Жукова, Т. Зайцевої, Г. Ковальова, В. Лефтерова, Л. Мороз, Г. Попової, С. Сисоєвої, С. Яковенка та ін. Про роль тренінгу у вивченні англійської мови йдеться в наукових працях І. Алексеевої, М. Прозорової, Л. Сухової тощо. Однак поза увагою дослідників залишилися проблеми розробки ESP тренінгів для формування лексичних навичок здобувачів у сфері педагогіки.

Мета статті. Метою нашого дослідження є аналіз досвіду використання ESP тренінгу для формування лексичних навичок здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти у процесі вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. В освітній практиці застосовуються різні форми й методи інтерактивного навчання, створюються оригінальні техніки ведення дискусій, навчальних ігор, адаптуються розробки закордонних колег в галузі інтерактивного навчання, оскільки всім вже зрозуміло, що інтерактивне навчання одночасно забезпечує реалізацію навчально-пізнавальних, комунікативно-розвивальних та соціально-орієнтаційних завдань навчання. Інтерактивні форми та методи навчання, на думку Андрощук І.В., Зубрицької Т., Сисоєвої С.О. забезпечують включення суб'єкту навчання у процес за рахунок добору й використання сукупності інтерактивних засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату, забезпечити зворотній зв'язок, право вибору, двоспрямованість спілкування, оптимальне врахування життєвого й професійного досвіду тих, хто навчається. Важливою характеристикою інтерактивності, є те, що саме вона зменшує

час навчання. [1; 4]. Серед інтерактивних методів саме навчальний тренінг, як вид навчальної гри, максимально сприяє формуванню практичних навичок майбутнього фахівця [5, с.173].

Методичною особливістю навчального тренінгу є можливість використання його не тільки як методу навчання (для вузькозмістовної направленості), а й як комбінацію активних методів. Також, навчальний тренінг можна розглядати як педагогічну технологію, яка дозволяє відпрацьовувати вміння і навички виконання простих та складних видів професійної діяльності, наочно демонструє наслідки прийнятих рішень, реалізує можливість перевірки альтернативних зв'язків, дає змогу одночасно використовувати різну кількість методів ігрової діяльності, збільшуючи ефективність проведення практичних занять [3].

Незважаючи на те, що поняття «тренінг» та власне й тренінгові форми роботи прийшли у освітню практику з галузі психології, на сьогоднішній день тренінг став міждисциплінарним методом. Для більш повного розуміння міждисциплінарності аналітичного методу у Таблиці 1 наведені визначення поняття «тренінг» у дослідженнях педагогів та психологів. Наведені дослідження дозволяють говорити, про тренінг як найбільш вдалий метод формування саме лексичних навичок, що побудовані на комунікації, знаннях, а головне особистісної готовності та спроможності використання фахової лексики у відповідній ситуації.

Таблиця 1.

Дефініція поняття «тренінг» у сучасних публікаціях

№	Визначення поняття	Автор
1	Навчання технологіям дії на основі певної концепції реальності в інтерактивній формі	Е. В. Сидоренко
2	Яскраве, емоційне насичене заняття, спрямоване на зміну, гармонізацію стилю спілкування особистості	О. П. Горбушина
3	Група методів розвитку здібностей до навчання і оволодіння будь-яким складним видом діяльності, зокрема спілкуванням	Ю. Н. Ємельянов
4	Навчальні інтерактивні заходи із закріпленням одержуваних навичок	О. С. Прутченков
5	Особливий метод отримання знань, який відрізняється від своїх аналогів тим, що всі його учасники вчаться на власному досвіді справжнього моменту	С. А. Гладишев
6	Навчальні інтерактивні заходи із закріпленням одержуваних навичок	В. Амінов
7	Вид навчальної гри, що передбачає напрацювання і засвоєння поведінкових навичок, ідей, які необхідні для виконання конкретних професійних задач.	С.О. Сисоєва

Якщо розглядати можливості методу тренінгу для формування саме лексичних навичок, то можна зазначити, що це заняття, яке проводиться у межах навчальної дисципліни для всієї студентської групи як обов'язкове для практичної відробки комплексу навичок одержаних у теоретичному курсі. Відповідно до методологічних принципів тренінгу таке заняття повинне відповідати усім специфічним рисам тренінгу. На відміну від теоретичних схем, пропонованих в лекційних курсах, які мають, як правило, мало варіантів, в процесі тренінгу у його учасників формуються найбільш продуктивні прийоми і способи взаємодії, що спираються на індивідуальні особливості учасників і їх комунікативну компетентність. Висока освітня результативність тренінгу визначається також тим, що він, будучи побудований на моделюванні реальних професійних ситуацій, вимагає від учасників активного залучення в процес спілкування і мобілізації інтелектуального і аналітичного потенціалу [4].

Ефект тренінгу обумовлений також створенням особливої **навчально-експериментальної обстановки**. Учасники заняття стають очевидцями того, як і яким чином наявні знання, вміння, особистісні характеристики впливають на рішення завдань комунікації. Трирівнева модель навчання, яка використовується у тренінгу дозволяє швидко перейти від теоретичних знань до формування практичних навичок, усвідомлення власних лексичних ресурсів та необхідності, можливості і напрямку подальшого самовдосконалення. Також особливістю методу тренінгу є те, що у рамках кожного елемента зазначеної моделі можливо використовувати інші методи навчання (розуміння тренінгу як комбінації активних методів навчання). Так, для **придбання знань** в тренінгу використовується пошук інформації, міні-лекція, повідомлення; для демонстрації – рольові ігри, кейси, живі ілюстрації та відеофільми; для застосування – рольові та імітаційні ігри, моделювання. Тобто тренінг це спеціально організоване за структурою заняття, метою якого є формування комплексу: професійна поведінка - професійні навички - особистісний розвиток [1].

Серед специфічних рис тренінгу можна назвати: дотримання принципів групової роботи; певна просторова організація; обов'язкові етапи тренінгового заняття; використання специфічних методів роботи.

У тренінговій практиці склалася структура заняття, яка в різних авторів має свої незначні відмінності. Але усі дослідники виділяють основні блоки.

Вступна частина: створення доброзичливої і продуктивної атмосфери за рахунок дотримання правил групової роботи та

просторової організації заняття; оцінка рівня засвоєння матеріалу попереднього тренінгу – прив'язка старої лексики до нової теми, мотивація до засвоєння нового.

Основна частина: тематичних вправи у поєднанні з вправами на зняття м'язового і психологічного напруження. Незважаючи на те, що тренінг у професійному навчанні використовуються як практичне заняття у основній частині може поєднуватися теоретичний та практичний блок. За рахунок використання різних активних методів навчання (міні-лекція, гра, розповідь, групова робота, відео-фрагмент, парна робота та інше). Важливим для тренінгу лексичних навичок є дотримання комунікативно-когнітивного підходу навчання іноземної мови:

- створення необхідних для студентів можливостей висловлювати свою особисту думку і розуміти думку інших з використанням англійської мови, а також з використанням своїх особистих здібностей і вмінь;

- формування мовленнєвої діяльності студентів з опорою на фонетичну, лексичну і граматичну базу англійської мови, забезпечення нерозривного зв'язку цих мовних баз в процесі спілкування;

- організація мовної та навчальної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей кожного окремого студента, його здібностей;

- розвиток мовносмислової діяльності іноземною мовою у формі реального спілкування, з урахуванням накопичення максимального словникового запасу у ході виконання мовних вправ і в процесі вирішення проблемних ситуацій;

- забезпечення ситуативності навчального процесу, що прив'язує певну лексику до ситуації, тематики та моделі спілкування;

- використання комунікативних ситуацій і проблемних завдань, в яких формується мовний досвід студентів;

- створення новизни компонентів мовного заняття (зміна ситуацій спілкування, партнера по комунікації, умов, сфер взаємодії, оновлення матеріалу);

- створення умов колективного взаємодії комунікантів [2].

Використання перерахованих принципів комунікативно-когнітивного підходу орієнтоване на розвиток в магістрів мовних і соціокультурних умінь і навичок, що забезпечує володіння іноземною мовою як засобом спілкування, освіти та самоосвіти, взаємодії і співпраці в сучасному суспільстві. Застосування даної стратегії

допоможе студентам стати активними учасниками навчального процесу, навчитися самостійно мислити і вирішувати виникаючі завдання, а також самим отримувати знання і обробляти їх з урахуванням попереднього мовного і життєвого досвіду.

Заключна частина тренінгу дозволяє через отримання зворотного зв'язку мотивувати до саморефлексії та самооцінювання набутого досвіду, побудувати план подальшої самоосвіти.

Ефективність використання тренінгу саме для формування лексичних навичок доводить й можливість співвідношення в основній частині обраних методів навчання з етапами роботи над лексикою. Так етапізація формування лексичних навичок включає: орієнтовно-підготовчий етап (введення, семантизація нового слова і його первинне відтворення); стереотипізуючий ситуативний етап (ситуативне тренування і створення міцних лексичних мовних зв'язків в однотипних мовних ситуаціях); варіативно-ситуативний етап (створення динамічних лексичних мовних зв'язків) [3]. На кожному з цих етапів у тренінговому занятті використовуються відповідні методи (Таблиця 2):

Таблиця 2.

**Процес формування та розвитку лексичних навичок
у рамках тренінгу**

Стадії формування лексичних навичок	Етапи роботи над новою лексикою	Діяльність викладача по організації вивчення лексичної сторони мови	Діяльність студентів по засвоєнню нової лексики
Сприйняття осмислення	Ознайомлення (орієнтувально-підготовчий етап)	Спонування до пізнавальної діяльності; пред'явлення (презентація нової лексики в контексті; розкриття значення слова (семантизація) контроль розуміння	Сприйняття, осмислення, призначення ЛО її значення міні-лекція, немовна наочність при моделюванні екстралінгвістичних ситуацій, аналіз слова по словотворчим елементам
Імітація Трансформація	Тренування (ситуативно - стереотипізуючий етап)	Організація тренування щодо формування та вдосконалення	Оволодіння формою, значенням через виконання тренувальних мовних і умовно-мовленнєвих вправ

<p>Відтворення на репродуктивному і продуктивному рівні</p>	<p>Застосування (варіативно – ситуативний етап)</p>	<p>Створення умов для спілкування в усній або письмовій формі</p>	<p>Використання нової лексики відповідно до комунікативної ситуації через проблемно-орієнтовну дискусію, імітаційну діяльність, ігрові вправи, роботу у малих та великих групах</p>
--	---	---	---

Результати та обговорення. У нашій практиці на першому етапі введення і первинної семантизації професійної лексики у ESP тренінгу ми використовували такі прийоми як:

1. *Розповідь с елементами бесіди.* Викладач використовує так звану підготовчу стратегію (warm-up strategy): будує інтерактивну бесіду з використанням нових слів та висловів з педагогічної сфери, активно залучаючи студентів до розмови та ставлячи їм навідні питання. Методичними прийомами у такому виді роботи може бути: використання синонімів і надання дефініцій незнайомим термінам, виділення голосом нового слова, демонстрація відео та мікролекцій з педагогіки, де носії мови вживають слова та терміни з певної теми, наприклад: *'A Teacher's Guide to Bloom's Taxonomy'*. У цьому випадку можна залучити безперекладний візуальний спосіб семантизації лексичних одиниць, який полягає у використанні таблиць, діаграм, креслень, слайдів, фотографій, малюнків, тощо. Після цього студентам пропонують на слух записати нове слово або вислів, далі викладач перевіряє роботу студентів та просить повторити ідеї, які вони вловили з мікролекції або бесіди з використанням нововведених педагогічних термінів. Перекладні способи семантизації хоча і є традиційними та найбільш поширеними при розкритті семантики слів, але у ESP тренінгу вживаються лише якщо студенти взагалі не розуміють сенсу складного терміну, концепту, ідеї і просять його перекласти.

2. *Пред'явлення нової лексики в інтерактивній бесіді або презентації нової теми.* Для цього викладач заздалегідь складає основні питання до бесіди чи презентації. У рамках ESP-тренінгу перевага має віддаватися відкритим питанням, тобто тим, що не мають однозначної відповіді. Саме такий тип запитань викликає думки, бажання диспутувати на відміну від тих запитань, які вимагають пригадування або простої констатації фактів. Під час розмови пред'являються нові

слова та закріплюються за допомогою питань. Наприклад: *What is blended learning and what are its merits and demerits? What's the difference between these terms: blended learning, hybrid learning, technology-mediated instruction, web-enhanced instruction, or mixed-mode instruction? Can you formulate the tasks for pedagogy students in the framework of flipped class? What's learner-centered pedagogy? What are the essential sections of the Syllabus? Why it is important to have critical thinking, problem-solving and leadership skills for a modern teacher. What pedagogical strategies can make a big difference in student motivation, persistence, skills acquisition and their ability to remember, understand, apply, analyze, evaluate, synthesize and create?*

3. *Пред'явлення нової професійної лексики – ситуативний метод.* Оскільки мова ситуативна, то можна використовувати ситуації з самого початку роботи над новою професійною лексикою. При цьому ситуацію розуміють як сукупність мовленнєвих і не мовленнєвих умов, необхідних і достатніх для того, щоб студенти правильно здійснили мовну дію у відповідності до наміченої комунікативної задачі. Так на практиці студенти-педагоги постійно тренують професійну лексику в процесі рольової гри, де вони поперемінно виступають у ролі викладача чи студентів, тим самим активно використовую нові педагогічні терміни відповідно до заздалегідь заданої ситуації, відповідають на запитання інших студентів і можуть навіть оцінювати їхній рівень знань. Наприклад, у рольовій грі «Ви – викладач», проводиться тренінг з метою навчити студента формулювати мету та очікувані результати навчання занять за темою, що обирає сам студент або його одногрупники, або викладач.

4. *Пред'явлення нової лексики в окремих реченнях.* Цей прийом використовується якщо запас слів у студентів невеликий, викладач вводить нові слова в окремих реченнях. Студентам пропонується використати мобільний телефон або ноутбук для з'ясування значення терміну з метою надання подальшої дефініції та вживання в процесі активних ігор. Викладач дає завдання підгрупі студентів скласти навчальні ігри для своїх однокурсників. Мета ігри вживати якомога більше термінів за фахом. Студенти самі контролюють і відповідають за процес гри, викладач може тільки спостерігати чи інколи підказувати. Такі ігри можуть мати кілька спрямувань і діляться на: проблемно-орієнтовані, дослідницькі, проектувальні.

5. *Пред'явлення нової лексики окремим списком слів.* Студентам заздалегідь надається список термінів за новою заявленою темою

(до 15-20 нових слів) з професійної тематики та пропонуються посилання на професійні педагогічні сайти, подкасти, відео ресурси, з метою розширення наданого списку удвічі. Студенти з високим рівнем англійської мови зазвичай надають дефініції новим термінам чи пояснення, студентам нижчого рівня пропонується зробити переклад. Наприкінці студентам пропонується створити спільний віртуальний словник професійної лексики онлайн.

6. *Пред'явлення нової лексики в процесі читання тексту.* Можливості розуміти складну професійну лексику зростають в контексті, оскільки контекст, по-перше, полегшує семантизацію слів потенціального запасу, по-друге, дозволяє визначати значення багатьох слів незалежно від їх форми і складу, через здогадування. Звичайно, здогадування повинно мати підстави і не перетворюватись в мимовільне вгадування. У рамках ESP тренінгу студентам пропонується читати та аналізувати лише оригінальні тексти (дискусії, наукові статі, інноваційні розробки) за педагогічною тематикою зазвичай з професійних сайтів. Використовується модель так званого *перевернутого* класу, коли аналіз і відповіді на запитання надані викладачем здійснюються індивідуально як самостійна робота, в аудиторії проводиться обговорення результатів самостійного аналізу. Окрім того здобувачам магістерського ступеня пропонується самим поставити до тексту запитання які їх цікавлять, але не були заявлені викладачем для обговорення.

7. *Пред'явлення нової лексики в процесі прослуховування тексту.* Прослуховування відбувається на матеріалі відеолекцій, презентацій та вебінарів у два етапи. Після першого прослуховування завдання студентів на рівні магістратури визначити незнайомі терміни та встановити їх значення всіма доступними засобами (дискусія з одногрупниками, онлайн перекладі, із контексту), викладач – остання інстанція у цьому переліку. Після другого прослуховування студенти складають короткий конспект з прослуханого матеріалу.

8. *Пред'явлення нової лексики в процесі підготовки студентів до висловлювання.* Основне завдання даного прийому скласти власну доповідь або PowerPoint презентацію з використанням нової лексики. Структура, вимоги, мова презентації або усної доповіді вивчаються окремо.

На другому етапі роботи застосовувалася система відпрацювання та закріплення фахової термінології в процесі комунікації:

1. Вправи з диференціації та ідентифікації: визначити на слух (знайти в тексті) професійну лексику, що відноситься до однієї теми, синонімічного ряду, частини мови; знайти в тексті (підібрати по пам'яті) антоніми / синоніми зазначеного терміну.

2. Вправи для розвитку контекстуальної здогадки (визначити значення похідних слів, утворених від відомих коренів і афіксів; прослухати ряд пропозицій і зробити висновок про значення інтернаціональних слів; доповнити пропозиції за зразком).

4. Вправи для навчання прогнозування вживання термінології (назвати слова, які можуть вживатися з даними іменниками, прикметниками; доповнити друге речення, з огляду на зміст першого; знайти закінчення речення з трьох-чотирьох варіантів; заповнити пропуски в тексті, словами, словосполученнями, відповідними за змістом).

5. Вправи в розширенні і скорочення структур (скоротити за зразком, розширити за рахунок включення в них зазначених словосполучень).

6. Вправи з еквівалентними замінними (замінити виділені слова синонімами; замінити два простих речення складнопідрядним, не змінюючи змісту).

На останньому етапі формування лексичних навичок ми використовували на репродуктивному рівні наступні вправи:

1. Видозміна, доповнення, скорочення висловлювання з опорою: на формальні ознаки (ключові слова, план, заголовки); з опорою на джерела інформації (текст, діаграму); на вивчену тему (з використанням введених лексичних одиниць - термінів, словосполучень).

2. Видозміна тексту; складання доповіді на задану тему.

3. Постановка питань, відповіді на питання; складання доповіді та PowerPoint презентації за планом.

4. Конспектування лекції, доповіді, презентації; дискусія за вищезазначеними темами.

5. Спільний проект: проектування та презентація робочої програми згідно з потребами студентів/учнів.

6. Презентація власного магістерського дослідження.

Такі вправи можуть бути трансформовані у роботу в малих групах, завершуватися самооцінюванням або коментуванням відповідей одногрупників. Починаючи з підготовленого виду мовлення, що носить менш творчий характер, пов'язаний із заданим мовним змістом і матеріалом, здобувачі другого рівня вищої освіти поступово переходять від репродуктивного рівня на творчий та ситуативний, завершуючи курс вивчення англійської мови за професійним спрямуванням презентацією свого власного магістерського дослідження.

Для розвитку непідготовленого мовлення, тобто на рівні творчого ситуативного використання лексичних одиниць ми використовували такі вправи, як:

1. Доповіді та висловлювання студентів з опорою на професійний практичний досвід, на свої думки, судження.
2. Побудова діалогу без попередньої підготовки відповідно до запропонованої тематики рольової гри, змодельованої ситуації або ситуації, яка виникає спонтанно у ході заняття;
3. Дискусії, бесіди із застосуванням професійної лексики по тій чи іншій темі;
4. Обґрунтування своєї думки стосовно прочитаної наукової статі, тексту за фахом або прослуханої лекції, презентації, вебінару.
5. Використання мовних ситуацій, як стимулу непідготовленого діалогічного і монологічного мовлення.

Для розвитку лексичних навичок на рівні непідготовленого усного мовлення тренінгові заняття дозволяє працювати студентам у ситуації відсутності заданого матеріалу і змісту. Це вимагає вираження власних думок, суджень, ситуативно-контекстуального характеру мови; вміння визначити логічну схему висловлювання; мовної творчості.

В цілому, на основному етапі занять з англійської мови за професійним спрямуванням, для досягнення формування лексичних навичок на рівні B2-B2+ при вивченні іноземної мови потрібна продумана робота над професійною лексикою. Обсяг відібраного лексичного матеріалу повинен відповідати умовам і часу, відведеним в навчальному плані на вивчення англійської мови; характеристикам групи (рівень засвоєння попередніх тем, рівень мотивації та зацікавленості; рівень активності у груповій роботі). Об'єктивні можливості міцного оволодіння професійною лексикою до ступеня розвинених мовних лексичних навичок накладають суворі обмеження на обсяг лексичного матеріалу. Так, наприклад, завищення лексичного мінімуму негативно позначається на якості володіння лексикою. При цьому слід враховувати той факт, що навіть в рідній мові у людини є активний запас, тобто лексичні одиниці, які він вживає у спілкуванні, і пасивний запас лексики, яку він тільки розуміє. Можливості ESP тренінгу, як інтерактивного методу навчання, використання етапності дозволяє активізувати не тільки активний а й пасивний запас лексики, дозволяючи зняти скутість та страх помилки.

Окрім можливостей ESP тренінгу як методу активного навчання велике значення у динаміці формування лексичних навичок має вірна розробка програми тренінгових занять. Серед основних етапів розробки програми тренінгового циклу занять слід виділити:

1. Етап планування ESP тренінгу - визначає вирішення таких питань: аналіз рівня знань та потреб студентів, аналіз наявності обмежень.

2. Етап підготовки визначається професійною майстерністю викладача і потребує від нього вирішення таких питань: вибір моделі навчання; підготовка матеріалів та допоміжних засобів; підготовки окремих модулів; взаємозв'язок з викладачами з основних дисциплін у сфері педагогіки; самопідготовки викладача. Особливе місце займає формуванні результатів навчання ESP тренінгу.

3. Етап виконання. Основними питаннями цього етапу є: встановлення правильного клімату навчання, моніторинг процесу, презентація курсу ESP.

4. Етап оцінки. Аналіз і оцінка результатів є ключовою темою для викладача. Інформацію для оцінки можна отримати з двох джерел: це серія розроблених тестів, анкет, які дозволяють отримати об'єктивні показники досягнення мети; опитування думок студентів про проведення, організацію роботи та інше. Ефективність ESP тренінгу багато в чому залежить від того, наскільки великий арсенал засобів має викладач для досягнення тієї або іншої мети.

5. Етап аудиту. Процес аудиту складається з таких етапів: опитування учасників, аудит програми, дії за результатами аудиту.

Висновки. Підсумовуючи викладене зазначимо, у рамках навчання за спеціальністю освітні, педагогічні науки у процесі викладання англійської мови можна визначити наступні переваги впровадження ESP-тренінгу:

- ESP тренінг самою своєю сутністю надає здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти креативне середовище, завдяки якому студентам легше побачити нові можливості в освоєнні професійної лексики;

- у тренінгу інструментом роботи є не рекомендації та поради, а розширення сприйняття професійної ситуації студентом через різні види діяльності, такі як рольові ігри, презентації результатів своїх досліджень, доповіді з проблемних питань тощо;

- поетапна модель навчання, яка складається з трьох рівнів і використовується у ESP тренінгу дозволяє швидко перейти від теоретичних знань до формування практичних навичок освоєння мови за фахом;

- ESP тренінг дозволяє у максимальному наближенні навчального заняття до реальних ситуацій сформувати потрібні професійно необхідні компетенції відповідно до рівня мотивації, особистісного рівня розвитку кожного здобувача другого рівня вищої освіти;

•ESP тренінг як форма навчальної діяльності дозволяє максимально активізувати роботу кожного студента від підготовленого за заданими професійними темами до вільного непідготовленого усного мовлення, щоб вміло доносити свої власні думки, досвід та дослідження до співрозмовника або аудиторії.

Література:

1. Андрощук І. В. Тренінг як засіб підготовки майбутніх викладачів до педагогічної взаємодії. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. № 9. С. 117–121.
2. Вергун Т.І., Смицька Т.В. Формування загальнонаукової іншомовної лексичної компетентності у студентів з використанням теоретико-методологічних основ у процесі навчання іноземної мови. *Молодий вчений*. Одеса, 2022. №10 (110) С.101-105
3. Декусар Г.Г., Клименова О.М. Тренінг як засіб професійної мовної підготовки майбутніх перекладачів. *Журнал Науковий огляд*, 2018. №2 (45). С.35-42
4. Зубрицька Т., Зубрицька Л. Тренінг як метод професійно орієнтованого навчання. *Нові технології навчання*. 2020. № 94. С. 143–149
5. Стинська В., Карпенко О. Тренінгові технології у практиці підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*, 2021 Вип. 12 (44) С. 172- 177.

References:

1. Androshchuk I. V. (2016). Treninh yak zasib pidhotovky maibutnix vykladachiv do pedahohichnoi vzaємodii [Training as a means of preparing future teachers for pedagogical interaction]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia «Pedahohichni nauky»*. № 9. (121) [in Ukrainian].
2. Verhun T.I., Smytska T.V. (2022) Formuvannia zahalnonaukovoї inshomovnoi leksychnoi kompetentnosti u studentiv z vykorystanniam teoretyko-metodolohichnykh osnov u protsesi navchannia inozemnoi movy [Formation of general scientific foreign language lexical competence in students using theoretical and methodological foundations in the process of foreign language learning]. *Molodyi vchenyi*. Odesa, №10 (110) [in Ukrainian].
3. Dekusar H.H., Klymenova O.M. (2018) Treninh yak zasib profesiinoi movnoi pidhotovky maibutnix perekladachiv [Training as a means of professional language training of future translators] *Zhurnal Naukovyi ohliad*, №2 (45) [in Ukrainian].
4. Zubrytska T., Zubrytska L. (2020) Treninh yak metod profesiino oriєntovanoho navchannia [Training as a method of professionally oriented training]. *Novi tekhnolohii navchannia*. № 94 [in Ukrainian].
5. Stynska V., Karpenko O. (2021) Treninhovi tekhnolohii u praktytsi pidhotovky maibutnix vykladachiv zakladu vyshchoi osvity [Training technologies in the practice of training future teachers of a higher education institution] *Liudynoznavchi studii. Seriiia «Pedahohika»* Vyp. 12 (44) [in Ukrainian].